

30. ČERVNA 2026 6:00

Jak milovat Donalda Trumpa a zůstat člověkem. Texas hledá recept pro americkou levici

Barbora Chaloupková

ODEBÍRAT

Jiří Sobota

ODEBÍRAT

Texaský duchovně-politický experiment spojuje zdánlivě neslučitelné. Koláž: Deník N, Profimedia, Bílý dům

V nadcházejících volbách do amerického Senátu má v Texasu reálnou šanci zvítězit kandidát, který dokázal zkřížit křesťanskou víru s levicovým ekonomickým programem. Spolu s Jamesem Talaricem se stal terčem nenávisti

konzervativní pravice i jeho pastor a duchovní učitel Jim Rigby. Ve své austinské farnosti formuluje radikální vizi křesťanství, které má s dnešními církvemi jen málo společného.

Nedělní dopoledne jsme s strávili s mužem, nad kterým visí temná hrozba. Reverend Jim Rigby je prý heretik. Křesťanská víra v jeho osobě dostala to nejhorší, co ji mohlo potkat. Je to vlk v beránčím rouše, falešný prorok, muž, který vyhlásil válku církvi. Sedíme v presbytariánském kostele v tiché čtvrti Austinu, hlavního města Texasu. Z chodby do místnosti občas nakoukne starostlivá ochranka.

„Vždycky jsem přemýšlel, zda bych uměl být statečný, třeba u sebe ukrývat Annu Frankovou. V posledních měsících mi došlo, že bych radši umřel, než abych uhnul. Jsem vlastně rád. Nikdo nežije věčně, dokud vidíte svoji cestu, je to to nejlepší, co se vám může stát,“ říká tichým hlasem sedmdesátník, který právě dokončil druhou z nedělních bohoslužeb. Na návštěvy své malé kongregace je v poslední době zvyklý. Ostatně rozruch kolem sebe dokázal vyvolávat vždycky. V uplynulých týdnech se z něj ale stala postava, jež pronikla do amerických celostátních médií. Jen pár dní před námi seděli s reverendem v kostele reportéři New York Times.

Heretik (Jim Rigby, Austin, Texas). Foto: Jiří Sobota, Deník N

Ne snad, že by teologické spory běžně hýbaly americkou veřejností. Reverend sice ve svých kázáních často nahrazuje pojem Bůh třeba obratem Spirit of Love (duch lásky), jeho kongregace přijala do svých řad ateistu, Rigby jmenoval do funkce homosexuální kněze a oddával ve svém kostele gaye a lesby dávno před tím, než se to v protestantských církvích stalo normou. Ani to by ale na pozornost překračující hranice Texasu nestačilo. Problém je v tom, že jeden z Rigbyho žáků a následovníků vystoupal do nejvyšší americké politiky.

Sedmatřicetiletý James Talarico, sám student teologie, je teď kandidátem texaských demokratů do amerického Senátu. V listopadových volbách má navíc zcela reálnou šanci porazit svého republikánského protivníka Kena Paxtona, kterého podpořil prezident Donald Trump. Kdyby se tak stalo, Talarico by prolomil prokletí texaských demokratů, kteří na žádnou federální funkci nedosáhli už více než tři desetiletí. Texas je už dlouho konzervativní baštou. V případě Talaricova úspěchu by demokraté mohli zvrátit poměr sil v Senátu a s tím by proměnili celou americkou politiku.

Talaricův nástup je opravdu pozoruhodný. Američtí demokraté jsou od porážky v prezidentských volbách docela zaražení a tápou, jakou odpověď na dominantní nacionalistický populismus vlastně najít. V různých koutech Spojených států se objevují neortodoxní kandidáti nejrůznějšího ražení, právě texaský James Talarico ale experimentuje s velmi nečekaným přístupem. V podstatě kombinuje hlubokou křesťanskou víru s vyhraněnou levicovou ekonomickou politikou ve stylu Bernieho Sanderse nebo newyorského starosty Zohrana Mamdaniho. Kritizuje excesy kapitalismu a v ruce přitom drží Bibli prostoupenou sociálním cítěním. Jestliže si dnes většina z nás křesťanské hodnoty spojuje s konzervativními politiky na pravém křídle, Talarico tuto představu obrací naruby. Ježíš byl v jeho podání rebel a docela slušný socialista.

James Talarico nabízí něco, po čem je skutečný hlad: nikoliv běžný program a pragmatické kroky, ale morální rámec. Foto: Bob Daemmrich / Zuma Press / Profimedia

„Ekonomická spravedlnost je v Bibli zmíněna třítisíkrát,“ vysvětloval Talarico nedávno v podcastu Ezry Kleina. „Náboženská pravice v posledních padesáti letech přesvědčila křesťany, že dvě nejdůležitější otázky se týkají potratů a homosexuality – ale zrovna ty se v Písmu přece příliš neřeší. Proč se soustředit na tyhle otázky místo na to, jak nasytit hladové, vyléčit nemocné a nabízet pohostinnost cizincům? To mi hlava nebere.“

Podobné nebo doslova stejné postoje hlásá reverend Jim Rigby ve svém presbyteriánském kostele už několik desetiletí. Jeho žák Talarico z nich ale udělal skutečný politický nástroj – podvratné a pro konzervativní část politického spektra nebezpečné myšlenky. Křesťanskou morálkou podložený socialismus navíc zjevně funguje, Talarico s přehledem prošel demokratickými primárkami (jedním z jeho neúspěšných protikandidátů byl bývalý astronaut Terry Virts z našeho předchozího reportážního textu) a podle průzkumů má v tuto chvíli podstatě stejnou voličskou podporu jako jeho Trumpem podporovaný protikandidát.

Politické tažení navíc dobře zapadá do představ samotného reverenda Rigbyho o tom, jak mají křesťané své postoje aktivně prosazovat. „Církev nemá bojovat za jednotlivé politické strany, ale politice se vyhýbat nemá a své hodnoty musí ve veřejném životě aktivně prosazovat. Stát stranou neznamena být neutrální – znamená to, že podporujete současný status quo,” vysvětlil nám ještě předtím, než zahájil svou druhou nedělní bohoslužbu.

Talaricův úspěch nicméně z Rigbyho dělá zástupný terč. Pastor s kontroverzními postoji, s nimiž měla opakovaně problém i jeho vlastní církev, se nabízí jako slabé místo, skrze nějž je možné nastupujícího politika skandalizovat. A hlavním oponentem je jiné propojení křesťanství s politikou, mnohem známější a obvyklejší. Současné politické scéně v Texasu dominuje křesťanský nacionalismus, který kombinuje konzervativní křesťanství se státní identitou. Texaští republikáni například prosadili povinné vyvěšení Deseti přikázání na stěnách tříd a dožadují se povinné výuky o Písmu ve státních školách; psychologické poradce by ve školách měli nahradit školní kaplani.

Z pohledu konzervativních fundamentalistů jsou postoje Jima Rigbyho jednoduše skandální střelbou do vlastních, křesťanských řad. A stanete-li se středobodem náboženské nenávisti v Texasu, to už trochu volá po vlastní ochraně a preventivní opatrnosti. Když vás odpůrci knih s genderovou tematikou obviní z toho, že ve svém kostele přechováváte pornografii, opravdu se máte čeho bát. Ostatně jen máloco vyvolává v americké společnosti tolik emocí jako pedofilní skandál Jeffreyho Epsteina.

Nejen socialismus, humanismus

Úzkost ale nedělní bohoslužbu nesvazuje. Pokud jí prostupuje nějaká emoce, je to spíše radost. Děti na úvod dostanou svoji porci maňáskového divadla, reverend svou roli moudré opice sehrává s ochotnickým nadšením. „Zde je vítán každý,” předzpěvuje neškoleným barytonem dominantní muž s plnovousem. Nacvičená choreografie občas zaškobrtne, třeba když se někde zapomene žena, jež měla předčítat nedělní pasáž z Bible. „Doufám, že jste chvilku napětí náležitě ocenili,” glosuje situaci zadýchaná členka kongregace k všeobecnému pobavení přítomných. Smích zaznívá během

bohoslužby nečekaně často. Tahle kongregace se v některých ohledech nebere příliš vážně. V jiných však rozhodně ano.

Autoři textu se přiznávají, že již dva týdny nedokážou přijít na to, proč celé nedělní představení sledovali v tichém úžasu. Na lehkosti, s níž účastníci bohoslužby propojovali svoje individuální životy s všeobecně sdíleným údělem lidských bytostí, bylo něco nehraného a nečekaně přirozeného. Lidé působili hrdě a z jejich držení těla vyzařovala samozřejmá vnitřní jistota a důstojnost. Až jim to člověk tak nějak záviděl. Ne, ani tohle stále není uspokojivý a výstižný popis. „Prostě něco dělají správně,“ shodli jsme se v jednu chvíli.

Reverend Rigby se ve své interpretaci křesťanství posouvá někam úplně na začátek, do doby, než se víra proměnila v církevní instituci a stala se součástí struktury světské moci. Hnací silou je tady láska k bližnímu, sdílení podstaty lidské existence, úleva v utrpení. „Nemám nic ani proti Donaldu Trumpovi, přeji mu štěstí,“ říká Rigby. Samotné křesťanství je pak pouze jedním z mnoha proudů, jež odkazují k nadpřirozené síle, která člověka dalece přesahuje. Bůh se tady vlastně ani nejmenuje Bůh, to slovo je již z dvou tisíc let církevních dějin zatíženo mnoha významy, které kalí čisté, nadpřirozené tajemství.

To všechno má zcela praktický, chcete-li politický význam. Dnešní křesťanství v Texasu je podle Rigbyho hodně podobné stavu celé západní společnosti: všeobjímající poselství prvních křesťanů vyměnilo za sektářské spory a slepou oddanost autoritám, podobně jako se celostní vize původního amerického prohlášení nezávislosti zhroutila do zatátého sporu dvou táborů, které se navzájem považují za smrtelné nepřátele. I proto nezáleží na teologických termínech, mezi něž spadá i samotné pojmenování „Bůh“. „Ať si mu/jí/tomu každý říká, jak chce. Lidský slovník něco tak nadpřirozeného a vzdáleného stejně správně obsáhnout nemůže. Pomocí svých lidských schopností stejně Boha zahlédnout nedokážeme,“ vysvětluje nám Rigby po kázání. Ježíš ostatně teologii příliš neřešil. Vyzýval k soucitu, sounáležitosti, lásce a milosrdenství.

Konkrétní lidské životní postoje naopak rozhodně smysl mají a v našich možnostech jsou. Můžeme žít dobře a lidsky. A musíme, je to náš lidský úděl. Tady už nastupuje zcela konkrétní zapojení víry do života. Rigby ovlivnil Talarica. Talarico vstoupil do politiky a může proměnit život v Americe. Na předměstí Austinu se v hřejivé atmosféře pospolitosti zhruba stovky lidí odehrává něco zásadního.

Něco, co rezonuje i mimo zdi presbyteriánského stánku v Austinu. „Žijeme v době naprostého zhroucení morálky v politice. Lidé hledají nějaký soubor morálních hodnot. Jakýkoliv!“ slyšeli jsme hned na první schůzce, kterou jsme během své cesty vůbec absolvovali. Na opačné straně stolu v tu chvíli seděl historik z místní Texaské univerzity a jeho jednadvacetiletý syn.

O pár desítek minut později jsme o pár set metrů dál vedli dlouhou debatu s jinou dvojicí otce a syna, tradičních mezigeneračních voličů republikánů, kteří právě v primárkách odmítli stranického kandidáta navrhovaného Donaldem Trumpem. Již zmíněný republikán Ken Paxton je (nejen) v jejich očích mimořádně odpudivou postavou, mužem usvědčeným z korupce, jehož manželka se s ním nedávno rozvedla z „biblických důvodů“, což texaská veřejnost interpretuje prostě jako cizoložství.

Jestliže je Texas vnímán jako Amerika na steroidech, totéž platí pro vztah Trumpa a Paxtona. Zmíněná dvojice znechucených republikánů prý kvůli jeho kandidatuře v podzimních senátních volbách buď zůstane doma, nebo dokonce bezprecedentně hodí svůj hlas demokratickému kandidátovi – tedy nikomu jinému než Jamesi Talaricovi s jeho křesťanských socialismem.

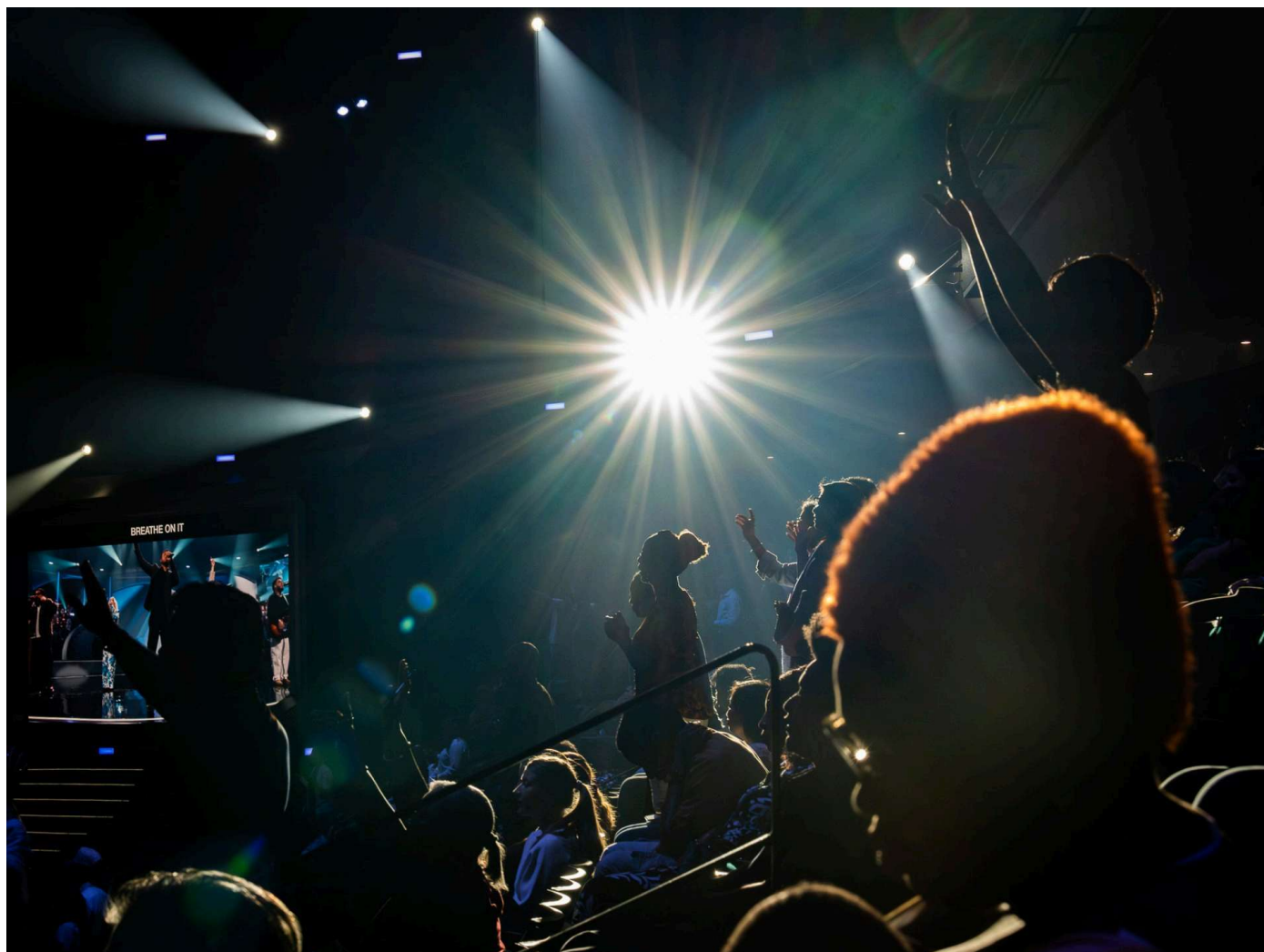
Bud'te jako já. Dokonalí

Rigby a jeho žák Talarico ale nepředstavují jedinou nabídku v reakci na touhu po jakémkoliv morálním ukotvení amerického člověka ve velmi nejisté době. Víra dokáže v Americe plnit stadiony. Jinou neděli jsme se v Houstonu vypravili na jinou bohoslužbu, na níž se ovšem účastníci spíše než na stovky počítali na desetitisíce.

K nalezení auta v podzemní garáži potřebujete po skončení bohoslužby asistenci tří zaměstnanců a nakonec Google Maps.

„Byl to čistej Ježíš,“ hlásá rozzářeně mladý muž na eskalátoru. Sjíždí po schodech z prvního patra komplexu, který vypadá jako kongresové středisko nebo koncertní hala, ve skutečnosti je ale náboženským centrem letniční církve provozované charismatickou manželskou dvojicí Victorií a Joelem Osteelovými. Mladík na eskalátorech opouští první ranní bohoslužbu; známá, na kterou mává, naopak míří na tu následující. Obří hala pojme až sedmnáct tisíc návštěvníků, rozměry i dokonalým zvukovým a světelným vybavením se vyrovná koncertům rockové hvězdy světového formátu. Z jeviště prýští profesionálně sehrané emoce. Hudební a vizuální performance nakonec vygraduje v dlouhém, energickém kázání, které je i obdivuhodným fyzickým výkonem. Šedesátník Joel Osteel v tu chvíli působí dobře o dvacet let mladší, než ve skutečnosti je.

K Rigbyho skromné farnosti byste jen těžko hledali větší kontrast. Joel Osteel, který sbor převzal po svém otci a vybudoval z něj největší nedělní bohoslužbu v Americe, vypadá jako po všech stránkách dokonalý člověk. Nebo muž, kterému je nakloněn Bůh i plastická chirurgie. S Rigbyho vizáží zmateného strýce by Osteel ostatně se svojí misí neuspěl. Hlásá takzvaný prosperity gospel, tedy víru, že v úspěchu člověka, v jeho bohatství, kráse a zdraví se odráží Boží přízeň. „Ježíš zemřel proto, abychom mohli žít život v hojnosti,“ řekl Osteel kdysi Američanům v televizním pořadu slavné Oprah Winfrey.

Ježíš zemřel, abychom mohli žít v hojnosti (Megachurch Lakewood, Houston, Texas). Foto: Jiří Sobota, Deník N

Tisícům věřících, kteří se na něj v neděli přichází podívat, slibuje, že i oni mohou být jako on. „Vítězství je vaše. Nikdo tady není pouze průměrný, obyčejný. Bůh má pro vás všechny skvělý plán, jen mu věřte. Neplýtvajte svojí energií na to, abyste se strachovali,“ deklamuje Osteel zprostřed pódia s dokonalou dikcí a příjemným, jemně jižanským přízvukem.

V hledišti naslouchají tisíce věřících. Ani tady nemůže být kontrast větší. Manželé jsou nepřírozeně dokonalými prototypy bílých Američanů. V ochozech tančí, spínají ruce a zpívají barevní obyvatelé amerického Jihu. Všichni vypadají bohatě, všichni na sebe oblékli to nejlepší, co doma našli. Být úspěšným Američanem je tady součástí poselství, součástí interpretace víry v podání manželů Osteelových. V nejistém světě je jedinou oporou víra v to, že Bůh na každého myslel a každého vybavil vším, co ve svém životě

potřebuje. Na to se každý z věřících může naprosto spolehnout. „Jako kdybych ženu chtěl vzít na tajnou dovolenou a zabalil jí kufr. Až dojedeme na pláž, bude překvapená, že tam najde plavky. Až budeme chodit po horách, bude tam mít botasky. A bude mít i večerní šaty do divadla. Takhle stejně Bůh myslel na život každého z vás.“

Ženy z Tennessee a jejich naděje (účastnice bohoslužby pózuji před fotografií manželů Osteelových).
Foto: Jiří Sobota, Deník N

V předsálí se před plakátem manželů v nadživotní velikosti tetelí trojice evidentně dojatých a nadšených černošek. Do texaského Houstonu dorazily až z Tennessee, což znamená že musely projet Alabamu a Mississippi. „Přijeli jsme kvůli nim,“ překřikují se a připravují si selfičko pod obrovským plakátem manželského páru. „Svět je tak krutý a nelítostný, vůbec si neumím představit, jak někdo může žít bez naděje, kterou nám dávají,“ vysvětlují. „Oni jsou naděje, vždycky nám zlepší den.“

Osteelova nabídka, kterou hltaří desetitisíce lidí, předpokládá, že cestou k lepšímu životu je zde plné spolehnutí se na Boha. On má plán a stačí se mu oddat. Svět, v němž přítomní Američané žijí, vlastně není potřeba nijak zásadně měnit. Změnit se má každý člověk sám, pokud není se svou situací spokojen, jeho víra není dostatečně silná. To se pozná třeba i tak, že se poddává negativním myšlenkám, či obavám, místo aby se radostně těšil na to, jak skvělý ho čeká zítřek.

Nemravný kandidát

Rigby (a s ním jeho žák Talarico) naopak přicházejí proměnit stávající pořádky. Mladý politik ostatně jako heslo své kampaně používá výzvu k „převrácení stolů“, což je narážka na příchod rozzlobeného Ježíše do chrámu plného chamtivých směnárníků. Tady se najednou křesťanství rýmuje s požadavky ekonomických reformátorů, jak jsme na ně zvyklí na levici, jenom obvykle bez náboženského rámce. Tohle není svět, v němž mají všichni stejné šance; slabým je potřeba v rámci lidské sounáležitosti a solidarity podat pomocnou ruku.

Protože právě solidarita, účast a empatie jsou tím, o čem tu běží. Slabost je ostatně základní lidskou vlastností. „Nikdy se nespolehejte na náboženské vůdce, kteří vám slíbí, že všechno zařídí. Zrovna tohle máte u nás v kostele jednoduché, protože já jsem neschopný,“ vtipkuje Rigby během svého nedělního kázání a věřící se smějí s ním.

Joel Osteen, který lidem slibuje cestu k dokonalému životu, by z podstaty věci sám sebe za nemožného označit nemohl. Pro Rigbyho ale přiznání vlastních nedostatků není nic složitého. „Vždyť jsme všichni jen o trochu lepší opice. Snažíme se, jak umíme, a i tak je to docela směšné. Pokud se nedokážete smát sám sobě, nechápete, co nás dělá lidmi,“ dodává po bohoslužbách ve své kanceláři.

Texaský duchovně-politický experiment vlastně spojuje zdánlivě neslučitelné. Vrací se ke křesťanství v jeho prvotní, revoluční podobě. Chce změnit svět. A chce tak učinit prostřednictvím toho nejlepšího, čím byl člověk obdařen: schopnosti milovat. V češtině to zní divně a pateticky a možná to nakonec bude příliš silná káva i v Texasu. Talarico

rozhodně nemá vítězství jisté, i když je jeho protivníkem pravý opak lidských ctností, zkorumpovaný a nemravný kandidát Ken Paxton.

V Texasu se rodí něco, co může mít dopad na celou Ameriku. Rigby a Talarico nabízí něco, po čem je skutečný hlad: nikoliv běžný program a pragmatické kroky, ale morální rámec. Ten dává všemu počínání smysl, je vlastně odpovědí na otázku, co je to dobrý život. Je to zdánlivě samozřejmé, po deseti letech strávených v brutální přítomnosti Donalda Trumpa je to ale zároveň revoluční. Dokonce i nejznámější pravicový podcaster Joe Rogan Talarica v rozhovoru vyzval, aby kandidoval na prezidenta. „Potřebujeme lidi, kteří jsou v jádru dobří.“

Talaricův potenciál zatřást stávajícími poměry tuší i političtí protivníci, kteří směrem k naší vzpurné dvojici chrlí obvinění nejtěžšího zrna.

Derou se na texaské levici k moci nebezpečné postavy, heretici, jejichž samotná existence demonstruje, jak prohlásil jeden konzervativní pastor, přítomnost ďábla ve světě? Může být, jak naopak kontruje James Talarico, láska nikoliv jenom romantickou emocí, ale naopak silou, jež dokáže bořit stávající poměry? Co to v Texasu vlastně vymýšlejí?

Poledne dávno odbilo, kostel je prázdný a náš rozhovor končí. Také ochranka už někam zmizela a Jim Rigby nás vyprovází ke skleněným dveřím. Za nimi postává muž, kterého pastor zjevně vidí poprvé v životě a který do celé scény nějak podivně nezapadá. „To je váš kamarád?“ ptá se duchovní obezřetně. Není, nikdy jsme ho neviděli, rozhodně k nám nepatří. Rigby se na muže ještě jednou zkoumavě podívá. Pak pokývne hlavou a zmizí v útrobách svého kostela. Venku začíná být pořádné texaské vedro a my odjíždíme ve svém klimatizovaném autě. Neznámý muž zůstává sedět sám na trávniku. Na něco zjevně čeká.

Máte připomínku nebo jste našli chybu? Napište nám prosím na editori@denikn.cz.